

ליקוטים נפלאים פרשת פנחס

"פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן" (כה, יא)

לפי שהיו השבטים מבזים אותו, הראיתם בן פוטי זה שפיטים אבי אמו עגלים לעבודה זרה, לכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן (רש"י) והקושיה מתבקשת מאליה, מה עוזר לנו שיש לו סבא אהרן, האם זה מפחית את חלקו של הסבא השני שפיטים עגלים לעבודה זרה?

מתרץ הגאון רבי יואל מיארטשוב זצ"ל (הובאו דבריו ב"טללי אורות" של הרב קלר) שהתורה באה לומר שבח גדול על פנחס. כי אמנם יש לו את התכונות שירש מסבו שפיטים עגלים לעבודה זרה. אך הוא, מעידה התורה, עבד על עצמו עד שנהיה צדיק גמור המיוחס רק אחרי אהרן, ואם כן שבח גדול הוא לו. שהצליח לעבוד ולעבד את עצמו עד שהגיע לדרגה זו.

"לכן אמר הנני נותן לו את בריתי שלום"

(כה, יב)

בלשון "אמור", משמע שהדגיש הקב"ה למשה רבנו, שילך הוא עצמו לומר לפנחס על ישרו ולבשר לו על שכרו. באר רבי יצחק מוולוז'ין על דרך משל: שר מלחמה אחד, בעמדו בעת הקרב, לא ידע כיצד להיחלץ מן המערכה. בא איש חיל מתוך ההמון, והורה לו את הדרך, ובכך נצלו כולם. הרי ראוי הלה לקבל שכר מאת המלך, בעוד אותו השר ראוי לעונש ולפגיעה בכבודו. על כן ציווה המלך שאותו השר, הוא עצמו יתן לגבור החיל את מתנתו של המלך, ובכך יתקיימו שני הדברים: איש החיל יקבל שכרו, והשר יבוא על ענשו.

כך, מחמת שרפו ידיו של משה בעת שראה את העם בחטאו, ולא עשה דבר כדי למנעם מכך, בעוד פנחס התחזק והגביר חיילים לשמו יתברך, על כן נצטווה משה "לכן אמור" - שהוא עצמו יאמר לפנחס על גמולו ושכרו מהשם יתברך. (העמק דבר)

"לכן אמר הנני נתן לו את בריתי שלום"

(כה, יב)

בדין הוא שיטול שכרו (רש"י)

מן הדין אין אדם ראוי לשכר בעד מעשיו, שכן איננו אלא ממלא חובתו ובעד מילוי חובה אינו מגיע שכר. אלא השם יתברך עושה חסד עם ברואיו ומשלם שכר בעד מעשיהם הטובים. וזהו פשוטו של הפסוק: "ולך ה' החסד כי אתה משלם לאיש כמעשהו" - גם זה שמשלם אתה לאיש כמעשהו אינו אלא חסד...

אך במה דברים אמורים, כשעושה אדם דברים שהוא מחוייב לעשותם. אבל פנחס הלא עשה דבר שהוא "הלכה ואין מורין כן" - שאילו היה בא לשאול פי בית דין לא היו מחייבים אותו לעשות זאת, הרי ממילא מגיע לו שכרו בדין ולא בחסד...

(דגל יהודה בשם החידושי הרי"ם ז"ל)

"תחת אשר קנא לאלהיו" (כה, יג)

דרכו של כל חוטא, להיתלות בזולת ולומר: "ההוא גם כן עשה כך".

לפיכך הכריז השם-יתברך את עשרת הדברות בלשון יחיד, כדי שיהא דומה על כל אחד ואחד מישראל, כאילו ניתנה התורה לו בלבד ואין לו להשגיח באחרים.

והנה, פנחס בוודאי עשוי היה להשגיח במשה ואהרן ושבעים הזקנים ולומר: אם הם מחשים ואינם נוקפים אצבע, למה לי איפה להיות ירא-שמים יותר מהם? - ובכל-זאת לא התחשב בכך, כי אם עשה את אשר מצא לנחוץ לעשות לכבוד השם-יתברך - לפיכך נאמר: "אשר קנא לאלהיו" - דומה היה עליו באותה שעה כאילו רק אלהיו שלו הוא וחובה מוטלת עליו לקנא לכבודו, אף כי איש אינו עושה זאת..

(חומת אש)

"לכן אמור לו הנני נותן לו את בריתי שלום"

(כה, יד)

אחרי שהראה פנחס מסירות נפש כזו למען ישראל ותורתו, חשש ה' שהעם ישלם לו במחלוקת ורדיפות, כפי שלצערנו אנו רואים שמשלמים למנהיגי הציבור נאמנים, לכן הבטיחו שיתן לו את בריתו שלום. (ר' יונתן אייבשיץ)

"הנני נותן לו את בריתי" (כה, יב)

רבינו החת"ס היה מוהל מומחה, ומל מאות ילדי ישראל. גם לעת זקנתו המשיך במצוה זו, אלא שבשנותיו האחרונות היה מסתייע בדרך כלל על ידי חתנו הגה"ק רבי דוד צבי עהרנפעלד.

ביום א, יב כסלו שנת תקצ"ח, כאשר מל רבינו את הילד עקיבא יוסף שלעזינגער - שלימים היה לגאון וצדיק מפורסם, בעל "לב העברי" - חתנו לא נכח במקום. משראה רבינו כי איננו, מיהר ועשה את המילה בעצמו עד סופו.

בתום הברית, הניף רבינו את ידיו הקדושות למעלה, ואמר בהתרגשות נפלאה: "ראו נא רבותי, כי אין לי ציפרניים ואיני יכול לבצע את כל פעולות המילה בעצמי, אלא שאליהו זכור לטוב מלאך הברית עמד לימיני וסמכני".

("ספרא דמלכא" אוצר אמרות החת"ס)

"ובני קרח לא מתו" (כו, יא)

בילקוט תהילים על הפסוק: "רחש לבי דבר טוב" מובא שבני קרח היו במקום ששאול פתוחה והאש מתלהטת סביבותיהם ולא יכלו להתוודות בפיהם, אלא שרחש לבם תשובה, וקבלם הקב"ה.

והשאלה נשאלת בני קרח שהגיעו עד לשאול המדרגה איך ניצלו על ידי שרחש לבם לחזור בתשובה?

לעי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים נפלאים פרשת פנחס

השאלה לידך, אפילו בחמורות, ואינך ירא שברוב חיפזון תחטיא את המטרה?"

השיב לו: "ידעתי בני ידעתי כי לא דבר קטן הוא, ושמעתתא בעיא צילותא. אבל דע בני, שבכל דור ודור העמיד הקב"ה איש על העדה, אשר יצא לפניו להאיר להם הדרך, להשיב על שאלותיהם ולהתיר ספיקותיהם; ויען כי רובם ככולם שואלים דבר ה' מפי, נראה בעליל כי מן השמים מסכימים לזה. וברוך ה' למדתי ככל הצורך, וכוונתי בלתי לה' לבדו ולא לזולתו, על כן אינני חושד לקב"ה שיכשילני ח"ו, ובוודאי יסכים להוראתי. ואם לפעמים הראיה שלי לפסק הדין איננה אמת, מכל מקום הדין אמת הוא!" ("ספרא דמלכא" - אוצר אמרות החת"ס)

"יפקוד ד' אלקי הרוחות לכל בשר איש על העדה" (כו, טז)

ואחר כך כתיב פרשיות המועדים. מכאן הוכחה שצריכים לנסוע לרבי במועדים כאמרו חז"ל (סוכה כז): חייב אדם להקביל פני רבו ברגל. שלא נאמר להם פרשיות מועדים עד שנתן להם מקודם רבי, שיהיה להם למי ליסע ואחר כך לקיים סדר מועדים. (אבן טובה)

"יפקוד ד' אלוקי הרוחות לכל בשר איש על העדה" (כו, טז)

ביאר ה"חידושי הרי"ם" זי"ע בטעות סוברים הבריות, שעם התמעטות הדורות יכול העם להסתפק במנהיגים יותר קטנים, ההיפך הוא הנכון, ככל שהדור קטן יותר, הוא זקוק למנהיגים גדולים יותר. למה הדבר דומה, לאדם החולה שככל שהוא חולה יותר גדול הוא זקוק לרופא גדול יותר.

"אשר יוציאם ואשר יביאם" (כו, יז)

ביקש משה רבינו מאת ה' יתברך כי יפקד על ישראל מנהיג כזה אשר יביאם מן המלחמה כפי אשר הוציאם מבלי שייפקד מהם איש, כמו במלחמת מדין שנאמר "ולא נפקד ממנו איש". (ליקוטי ריצב"א)

"ונתתה מהודך עליו" (כו, כ)

מביא הספר נפתלי שבע רצון בגמרא איתא (ב"ב עה). "מהודך" - ולא כל הודך, זקנים שבאותו דור אמרו פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה.

ולכאורה למה דווקא הזקנים אמרו כך, ונראה על פי מה שכתב רבינו חננאל דכל מ' שנה שהיו ישראל במדבר לא קדשו החודש על פי הראיה אלא על פי החשבון משום שלא ראו הלבנה בלילה ולא החמה ביום מכח העננים שהיו מכסים את המחנה, ומאחר שאותן הנולדים במדבר לא ראו את החמה והלבנה לא היו יכולים לומר כן, ורק הזקנים שבדור שהכירו החמה והלבנה קודם שהי' להם ענני כבוד, שפיר היו יכולים לומר כן.

אמר מרן הרב ש"ך זצ"ל היסוד הוא שאדם רוצה להיות קרוב לה' - הוא משיג את זה מיד, בכל מקום ובכל זמן, ולכן כשבני קרח רצו לחזור בתשובה אפילו שהיו במקום הכי גרוע וכבר לא יכלו לומר בפיהם אלא רק התוודו בלבם, מיד התקבלה תשובתם וניצלו. כשפונים אל הקב"ה - מיד משיגים את קרבתו.

"ויהיו בני יהודה למשפחתם לשלה משפחת השלני" (כו, כ)

כתב רבנו האור החיים הקדוש שרמז בזה, שצריכין ישראל להצטער בשביל המשיח ולקוות לישועתו, וזה כוונת הפסוק 'ויהיו בני יהודה', ש'ויהיו' לשון צער וי-הו', שכל המשפחות בישראל צריכים להצטער בשביל משיח, 'לשלה משפחת השלני' מרמז לגואל המשיח הנקרא 'שילה', אשר יבוא לגאלנו. וכך כותב בפרשת ויחי: 'עד כי יבא שילה, שאליו אנו מקוים יום יום ציפינו לישועה'.

"כן בנות צלפחד דוברות" (כו, ז)

ישבו חסידים עם רבי נחום-ישראל מליפנה ושוחחו על המוני בית-ישראל שמשחרים לפתחם של צדיקים, וכל מעיינם בצורכיהם הגשמיים בלבד. נענה הצדיק ואמר: "כאשר יהודי מבקש גשמיית, וודאי שכוונתו היא לשם שמים - ע"מ שיוכל לקיים מצוות ומעשים טובים ולגדל את ילדיו לתורה ולמצוות". והוסיף: "כשבאו בנות צלפחד אל משה וביקשו לקבל את נחלת אביהן, פירש משה את כוונתן לשם שמים - שעל-ידי העושר יוכלו לעבוד את ה'. זה מה שנאמר: 'ויקרב משה את משפטן לפני ה' - הוא 'קרב' את תביעתן אל ה' ופירשה כשאפיה להתקרבות לקב"ה. ועל כך ענה לו הקב"ה: 'כן בנות צלפחד דוברות' - זו אכן כוונתן האמיתית".

"ונאספת אל עמיך גם אתה כאשר נאסף אהרן אחיך" (כו, יג)

רבנו האור החיים הקדוש כותב בפרשתינו, שאין ה' יתברך נוטל את הצדיק מהעולם בלי הסכמתו של הצדיק, מחמת ב' סיבות. א. מחמת ידידות ה' עם הצדיק, לכן ה' מגלה לו. ב. כדי שהצדיק יקיים מצוות 'ובכל נפשך' בשלימות, שימסור את נפשו לה' בהכנה וכוונה נכונה. ובזה מפרש רבנו, מה שאמר הקדוש ברוך הוא למשה לפני פטירתו 'ונאספת אל עמיך גם אתה כאשר נאסף אהרן אחיך', שכמו שאהרן הכהן הסכים לפטירתו, כך תסכים אתה.

"איש על העדה" (כו, טז)

פעם שאלו בנו בעל ה"כתב סופר": "אבי, איך אתה מרהיב בנפשך עוז להשיב לשואלים דבר ה' מיד בבוא